

Draaiboek

Vorbereiding voor
De week tegen pesten 2014

Inleiding

De week tegen pesten wordt vanaf 2014 georganiseerd in de vierde week van september. Dit hebben Centrum School en Veiligheid/Pestweb, het Ministerie van OCW en het Vlaams Netwerk Kies kleur tegen pesten op grond van het Plan van aanpak tegen pesten afgesproken.

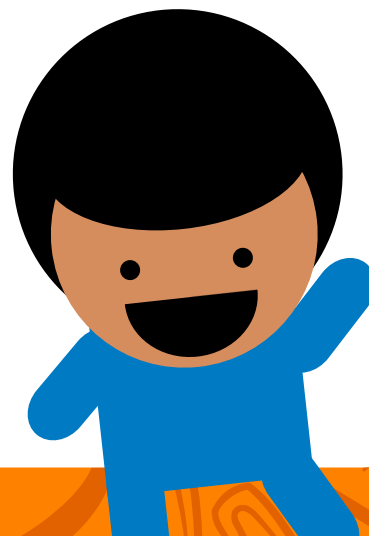
Dit jaar wordt de week gehouden van 22 t/m 26 september

De week tegen pesten sluit hiermee aan op een belangrijke periode in de groepsvorming. De eerste weken na de zomervakantie wordt bepaald hoe er de rest van het jaar met elkaar omgegaan wordt en daarmee hoe groot de kans is op pestgedrag. Dit geldt voor nieuwe klassen op de middelbare school, maar ook voor een basisschoolklas die al jaren meegaat.

In dit draaiboek gaan we wat dieper in op de verschillende fasen van groepsvorming en geven we praktische tips voor een optimale voorbereiding.

We wensen iedereen veel plezier!

Centrum School en Veiligheid/Pestweb

Thema

Het thema voor 2014 is Horen, Zien en Speak Up!

Iedereen, ouders, scholen en leerlingen, wordt opgeroepen om oren en ogen open te zetten voor pestsignalen én om het pesten -op een constructieve manier- bespreekbaar te maken.

Achtergrond

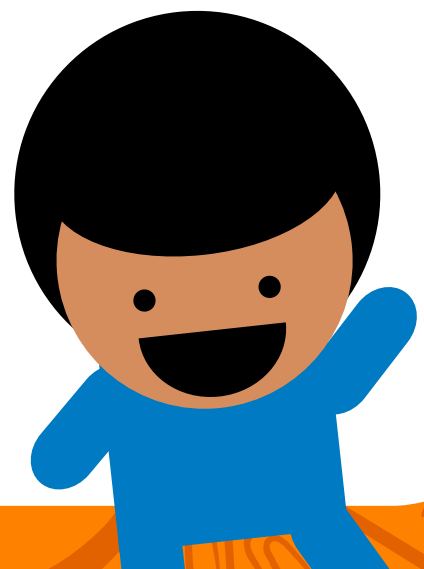
Kinderen en jongeren in groepsverband -zoals een klas- experimenteren voortdurend met hun eigen grenzen en die van een ander, dit hoort bij een gezonde sociale ontwikkeling. Het is een delicaat proces, soms moet je even over een grens om te weten waar die zich precies bevindt. Pesten speelt zich af in dit grijze vlak, in het gebied waar het niet altijd zichtbaar is of de grens al te vaak is overschreden.

Voor experimenteren is een veilige omgeving nodig. Een omgeving waar iedereen het idee heeft mee te mogen doen, waar je trouw mag zijn aan je persoonlijke voorkeuren, waar duidelijkheid is over de regels en waar toezicht gehouden wordt. Pesten heeft een groot effect op het slachtoffer, maar verrassend genoeg een nog groter effect op de omstanders of de zwijgende middengroep¹. Pesten is dus niet alleen een zaak van de hoofdpersonen (dader en slachtoffer), maar van de hele groep.

Zo'n veilige omgeving creëer je met elkaar; docent, leerlingen én ouders. Of een klas nu al 6 jaar bij elkaar is of voor het allereerst kennis met elkaar maakt, de weken vlak na de zomervakantie vormen de periode waarin alles (opnieuw) bepaald wordt. Hét moment dus om met elkaar te werken aan een positieve groepsvorming.

De week tegen pesten is een hulpmiddel om in deze periode je klas en daarmee de school een veilige plek te maken waar leerlingen optimaal kunnen leren en experimenteren.

¹ Uit: 'De gouden weken'- Boaz Bijleveld

Rol school

De week tegen pesten is een mooi moment om aandacht te besteden aan pesten en een start te maken met de vorming van een positief schoolklimaat. Voor een goede borging en daarmee een structurele aanpak voor het hele jaar, maak je als school afspraken die schoolbreed gedragen worden. Iedereen, schoolleiders, docenten, ouders en leerlingen zijn op de hoogte van de geldende omgangsvormen en interventies en weten ook welke rol iedereen daarin speelt.

Rol docent

Als docent maak je het verschil in de klas, in het proces van de groepsvorming bepaal je samen met de groep wat het klimaat is voor het aankomende jaar.

Een eervolle taak! Maar...hoe vervul je deze rol? Daar geven we wat suggesties voor aan de hand van de vijf fasen van groepsvorming, omschreven in 'De gouden weken' van Boaz Bijleveld:

Forming

Dit is de fase van kennismaking: leerlingen bekijken hun (nieuwe) medeleerlingen en schatten in bij wie ze zich thuis zullen voelen, in wie ze zich herkennen en hoe zij zelf staan ten opzichte van de anderen. De sfeer van deze fase is niet bepalend voor de rest van het jaar.

Rol docent: Volg deze aftastfase nauwkeurig door iedereen afzonderlijk in de gaten te houden, wat gebeurt er? Zelf maak je duidelijk waar je plek is door jezelf stevig, maar open te presenteren. Stel de leerlingen in de gelegenheid om vragen te stellen.

Storming

Een onrustige fase waarin o.a. wordt bepaald wie bij wie hoort en wie de leiding neemt. Tijdens dit proces laten bepaalde leerlingen zich horen om hun plek te bemachtigen en anderen zullen juist rustig afwachten tot alles is bepaald.

Rol docent: Hou deze fase kort en begeleid de groep actief naar de volgende fase.

Rol docent

Norming

Als de storm is gaan liggen, wordt duidelijk welke normen en gedragslijnen er heersen in de groep. Die komen bovendien in deze fase.

Rol docent: Je speelt in deze fase een belangrijke rol. Zorg dat je samen de regels bepaalt, erken de leiders, maar maak duidelijk dat elke mening telt en ieders aanwezigheid gewaardeerd wordt. Organiseer activiteiten gericht op groepsvorming, en houd rekening met individuele verschillen.

Performing

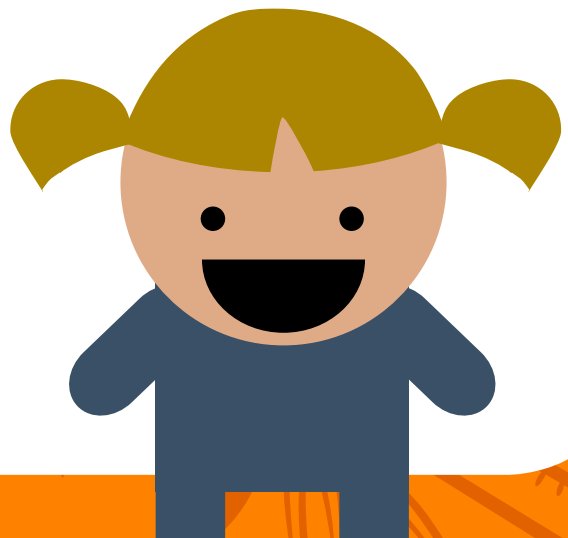
De normeringsfase krijgt in deze periode een praktische invulling, nu wordt duidelijk hoe er in de groep met elkaar wordt omgegaan en hoe de leraar benaderd wordt. De leiders spelen een belangrijke rol in deze fase.

Rol docent: Tijdens deze fase is de begeleiding minder intensief en meer onderhoudend van aard. Controleer nu en dan of de normen nog steeds algemeen geldend zijn of ieders inbreng voldoende gewaardeerd wordt.

Reforming

Niet elke groep doorloopt deze fase. Het is de fase die duidelijk zichtbaar wordt als een groep een 'uiteenvallen' in het vooruitzicht heeft. Dit vooruitzicht kan zorgen voor meer intimiteit en soms juist voor onrust.

Rol docent: Begeleiding in de vorm van afrondende activiteiten (zoals een schoolkamp of examenstunt). Besteed aandacht aan de belevenissen van de afgelopen tijd.

Voorbereiding

De week tegen pesten wordt georganiseerd in de periode dat je met je klas de basis legt voor het klassenklimaat. Hoe je deze week vormgeeft is niet aan ons, om het een succesvolle week te laten zijn is het namelijk van belang dat je als school doet wat bij je past én dat de afspraken voor alle partijen (schoolleiding, docenten, ouders en leerlingen) duidelijk zijn.

Wel kunnen we helpen bij de voorbereiding. Waar moet je vanaf nu aan denken om straks in september goed van start te kunnen? En hoe zorg je ervoor dat het niet bij die ene week blijft, maar dat het een rode draad vormt door het hele jaar? In het overzicht geven we per maand een aantal punten om bij stil te staan.

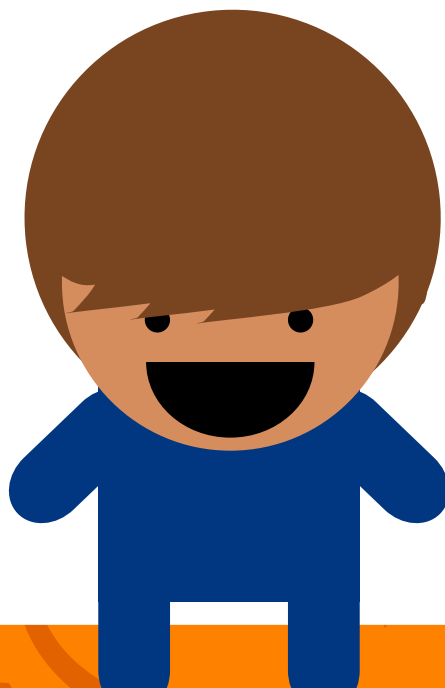
Maand	Actie
Maart	• Met het team bij elkaar zitten en samen bepalen: welke plek heeft het onderwerp pesten momenteel binnen onze school? Dit kun je o.a. bepalen door te inventariseren wat er al gedaan wordt en wat er al ligt (denk aan methodes en materialen, pestprotocol: hoe wordt die op dit moment gebruikt?, welke afspraken zijn er met leerlingen en ouders m.b.t. pesten). • Samen bepalen: wat willen we bereiken in en met De week tegen pesten? En welke plek willen we dat het onderwerp de rest van het jaar op de agenda heeft? • Welke rol hebben de ouder m.b.t. het onderwerp en welke rol de leerlingen?

Voorbereiding

Maand	Actie
April -Mei	• Bepalen 'hoe groot' De Week wordt, willen we er iedere dag iets mee of is 1 activiteit voldoende? Dit hangt samen met de inventarisatie die in maart is gedaan. • Activiteiten bepalen. Denk aan: • Programma onderbouw/bovenbouw • Gastlessen experts (kijk op CSV voor suggesties) • Theaterstuk over pesten: zelf maken of inhuren (kijk op CSV voor suggesties) • Bibliotheek inrichten op pestthema (kijk op CSV voor boeksuggesties) • Energizers selecteren voor in de klas, aansluitend op de fasen van groepsvorming. • Rollen en de organisatie van de activiteiten verdelen, wie doet wat en wanneer? • Contact opnemen met/boeken van externe experts en producties. • Draaiboek maken voor De week tegen pesten (22 t/m 26 september) • Ouders informeren en eventueel inschakelen (laat ze meedenken!) • Leerlingen informeren en eventueel inschakelen (laat ze meedenken!)

Voorbereiding

Maand	Actie
Juni	• Checken of alle activiteiten rond zijn en het draaiboek compleet is. • Update ouders en leerlingen.
Juli - Augustus	• Vakantie.
September	• Doorloop nog een keer de stappen die ook in juni zijn gedaan.

Met dank voor de input aan: Niels Baas, Remco Pijpers,
Gijs Huitsing en 'De gouden weken' van Boaz Bijsterveld.

Lay-out door Marjan.

© Centrum School en Veiligheid 2014

